

na verloop van
tijd opgebaar is.
dat, is de Vereen-
allden die aan haar
epalingen van die
tot de eigen rege-
weten, waarom
en Hoogleeraren
Bestuur reeds ge-
g dat deze heeren
eenkomst moeten
vraag; moet de
en inhoud op de
spreker de woor-
e, gemaakt, het
eheel overbodig;
in vervallen.
de aandacht op,
ingesteld, slaat op
omen is. Is dat
erondersteld dat
men, en de toe-
is anders dan
ker zou dan ook
— dat het ge-
omvat — willen
oedkeuring moet
dig dit wensche-
1 Januari 1903,

de wijzigingen,
en afsliden; alles
niet voorbeelden
uitdrukkingen: n
Hoogleeraren" r
zichsch" spreekt
n behoort te zijn:
ogeleeraren" dient
Waarom moet
genschap van de
vastgelegd; dat
vroeger tegen de
Met de opmer-
te cens, het slot
ou dit voorstel,
aangenomen en
tot stand, dan
te overeenkomst

ik, dat de thans
ruk zal maken,
niet wil met de
aan deze meer
over de Theolo-
eene, waarbij
de Theologische
samenstelling
wordt hier zelfs
telde Concept-
uitgaat, dat de
ologische Facul-
eene inrichting,
e School en als
zal doen, moet
a overeenkomst
men wel een
Kerken over de
een erkenning,
de saamgesteld
evenged als
vreesd hij, dat
meerdere Kerken
mislukken zal.
te verschillende
wijziging wordt
de Algemeene
r tot het sluiten
eld is, machtigt,
h alleen over
eken; niet over
at, en daarom
a dezen te bin-
Curatoren en
tutaten worden
dezen kan han-
g, goedkeuring
telde wordt die
ikt. De uitdruk-
n, ter aan-
vergaderingen,
mologie, in de
igd. Het slot
worden gemist;
rkenmen. Men
kleine dingen
at dat zou dan
en geven.
telde redactie
Theol. Facul-
e Theologische
Ook is niet
nig te speciaal
mogelijke ge-
" wil spreker
nal raadzaam,
ig in werking

de toelichting,
teer duidelijk,
atieven vorm
an "Gerefor-
lgemeen bijv.
ik na de toe-
gingsvoorstel,
de Statuten,
ng heeft haar
ing geeft het

en negatieve
oor de Com-
uit daarom de
de hand ge-
id houdt spr.
ht machtigt
ht heeft om
a te handelen,
dat als de in
sprake mag
omdat deze
er dan ook
meerdere Ker-
niging staan,
eel, dat het
ing eigenlijk
contract on-
Bestuur door
kan het de
ter geeft in
n "Hooglee-
ders zal dit
hebben.
en de voor-
ant hij heeft
de toekomst
op het spel,
te waar-
igen wegen,
ogeleeraren".
Ook andere
ker beden-
dijk niet.
ing onder-
us volslagen

onbekend, of de toestand, die straks zal intreden, met de na aangeboden wijzigingen kloppen zal. Men zegt dat het Bestuur gemachtigd is, doch als de nu voorgestelde wijziging wordt aangenomen, is het machteloos, want eerst moeten Curatoren en Hoogleeraren goedkeuren. Hierin ligt een ernstig gevaar: op deze wijze kan de toekomst der Universiteit in handen desnoods van één hoogleeraar worden gelegd. Stel, dat onze Universiteit tot volle ontwikkeling komt, dan zou dit er toe kunnen leiden, dat bijvoorbeeld bij een stemming over een gewichtig vraagstuk de doorslag gegeven werd door één Hoogleeraar in de wiskunde.

Het zeggenschap der Gereformeerde kerken is een onderwerp met een zeer speciaal karakter. Wil men dit in de Statuten regelen, dan moeten de bepalingen ook volledig en zuiver worden genomen. Aanneming van deze wijziging zou inderdaad de vereeniging van alle Gereformeerden kunnen tegenhouden.

Spreker acht de zaak van zoo hoog gewicht, dat hij aannacht om daarvoor desnoods een afzonderlijke algemeene vergadering te beleggen, opdat men rustig de vraagstukken kunne overwegen, die hierbij ter sprake komen.

Prof. Rutgers meent dat het belang van de kwestie wordt overschat, maar wil den indruk wegnemen, als zou de Commissie, die de wijziging heeft voorbereid, niet met den noodigen ernst haar arbeid hebben verricht. Dat geschiedde wel. Vergadering op vergadering zijn hiover geboden met de gezamenlijke Directeuren, Curatoren en Hoogleeraren; en met alle daar ingebrachte bedenkingen is ten volle rekening gehouden. Naar sprekers meening loopt heel de kwestie over het zeggenschap der Algemeene Vergadering. Het artikel kan desnoods worden gereviseerd in den negatieven zin, door Da. Fernhout aangegeven; zoo weinig heeft spreker aan den vorm die voorgesteld wordt, ook al acht hij dien vorm in ieder opzicht te verdedigen.

De Voorzitter stelt voor de discussie te staken en pauze te houden. Alzoo werd besloten en bleef de statutenwijziging onafgehandeld.

DE MIDDAGVERGADERING

werd te ruim 5 uur heropen met Psalmgezang. Medegedeeld werd allerleest dat de heer J. van Alphen tot bestuurslid was herkozen. De Voorzitter vraagt of de heer Van Alphen zijn herbenoeming aanneemt.

De heer Van Alphen zegt dat het hem zeer verheugt opnieuw dit bewijs van vertrouwen te ontvangen. Hij is verre op zijne jaren gekomen, maar de krachten, die God de Heere hem laten wil, zal hij gaarne mede besteden in dienst van de Vereeniging. (Applaus.)

De Voorzitter dankt de heer Van Alphen voor zijn besluit en bidt hem de zegen des Heeren toe.

Een telegram van de heer Von Briel Sasce meldt dat deze door aultisbeziendingen verhuinderd is de vergadering bij te wonen.

De Voorzitter stelt voor, namens de Jaarvergadering een telegram te zenden aan H. M. de Koningin, waarin dank wordt uitgesproken voor het heetel van H. M. en Haar de hulde van de vergadering wordt gebracht.

Dit voorstel wordt met geestdriftig applaus aangenomen.

Thans komt aan de orde de behandeling der voorgestelde resolution in zake het concept-programm van de Gereformeerde Kerken. Zij luiden aldus:

I. De algemeene vergadering besluit, als haar gewoeten uit te spreken, dat zij ondanks hare bevoeren toch geen vrijheid vindt, het bekende Concept-contract af te wijzen, en dat H.H. Directeuren te machtigen om het eventueel een te gaan, mits daartoe ook geadviseerd worde door curatoren en hoogleeraren.

II. De algemeene vergadering besluit, als haar gewoeten uit te spreken:

a. dat het op zichzelf wenschelijk is, de Vrije Universiteit te Amsterdam gevestigd te houden, en dat, wanneer een bepaald voorstel tot verplaatsing mocht gedaan worden, het gewoeten van de algemeene vergadering daarop weder geboord worde;

b. dat de regeling van de kosten eener eventuele verhuizing van School en Faculteit, gelijk het conceptvoorstel die in eenige hoofdtrekken aangeeft, geen overwegend bezwaar heeft, en dat voor de nadere bepaling van die regeling, en voor hare uitvoering in bijzonderheden, het meest wenschelijk is, dat de vaststelling daarvan geschiede door een gecombineerd samenkomst van directeuren, curatoren en hoogleeraren.

III. De algemeene vergadering besluit, H.H. Directeuren ook te machtigen, om, zoo dit van de zijde der Kerken raadzaam geacht wordt, in het Concept-Contract zulke wijzigingen aan te brengen, als bijdragen in geen enkel opzicht te kort doen aan het door het concept van de Vrije Universiteit gereviseerd zeggenschap; mits tot zulke wijzigingen ook geadviseerd worde door curatoren en hoogleeraren.

De algemeene beraadslagingen worden geopend. De heer G. H. A. Grothede kan het niet met het door de commissie gegeven advies eens zijn. De door haar gewenschte eenheid van opleiding schijnt dezen spreker geen begerlijke zaak; hij heeft dan ook bezwaren van verschillende aard tegen het concept contract. Eenheid van opleiding duikt hem niet noodig. Onze vaders hadden vier, vijf Universiteiten, waarom zouden wij te veel hebben aan twee inrichtingen, die beide financieel best kunnen bestaan. De eenheid zal financieel schade brengen; dat acht spr. niet voor ontkenning vatbaar.

Doch er is nog meer. Kampen vertegenwoordigt, naar sprekers overtuiging, een ander beginsel dan Amsterdam. Is Macco niet reeds in den ban gedaan? Blijkt het beginselverschil niet uit allerlei, dat openbaar wordt? Kampen heeft men wel eens een "vakschool" genoemd, bestaat nu het gevaar niet, dat de Theologische faculteit onzer Universiteit eveneens een vakschool zal worden? Spreker acht de vereeniging in geen enkel opzicht gewenscht; zij zal schade brengen aan de wetenschap en invloeden brengen binnen den kring onzer Universiteit, die naar spreker meent, nu althans door de Hoogleeraren niet voldoende kunnen worden geneutraliseerd.

Dr. H. Franken stelt de vraag, of het Concept-contract voor een bepaald tijd geldt. Indien de kerken het mochten verworpen, blijft het in dit concept neergelegde dan basis van onderhandelingen ook in de toekomst? Indien dit het geval zou zijn, dan zou spr. bezwaar hebben; want dan zou de overeenkomst van 1893 komen te vervallen. En het beginsel van de overeenkomst is, dat de kerken een eigen inrichting hebben, en dat wij die inrichting aanvaarden. De soevereiniteit in eigen kring acht spr. door het Concept bedreigd.

De heer H. Bijleveld is van oordeel, dat aanneming van het voorstel der Commissie neerkomt op het opdoeken van onze Theologische Faculteit; en op het oprichten van een nieuwe Theologische School; want de Synode zal de Theologische hoogleeraren benoemen. Daartegen heeft spr. principieel bezwaar. Het is niet de

roeping der kerken de wetenschappelijke waarde van hoogleeraren te bepalen; de wetenschap heeft haar eigen afzonderlijk terrein.

Tegen de derde conclusie heeft spr. het bezwaar, dat zij veel te veel bevoegdheid in de handen van de directeuren legt. Het komt hem aanbevelenswaardig voor, het Concept contract te behandelen nadat de Synode zal gehouden zijn; de Vereeniging zou, mocht het Concept-contract door de Synode worden verworpen, een zondeling figuur maken.

Dr. Wijngaert meent, dat de Theologische Professoren behooren te worden door dezelfde autoriteiten, die de Hoogleeraren der andere faculteiten benoemen. Hij meent dat men aan de Vereeniging te kort doet, door die benoeming in handen der Kerken te leggen; die commissie is hem te groot. Voorts is hij van oordeel, dat in het advies der Commissie de eenmaal erkend wordt, dat het zeggenschap aan de Kerken wordt afgestaan, de andere maal beweerd wordt, dat het toch ook bij de Vereeniging blijft.

Prof. Rutgers beantwoordt de sprekers. Allereerst merkt hij op dat de Commissie maar niet zoo inderhaast iets heeft neergeschreven, doch na wikkelen en wegen tot haar conclusien gekomen is Professoren, Curatoren, Directeuren hebben bij herhaling vergaderd en ernstig over deze materie beraadslaagd. Wat nu de opmerkingen des heeren Grothede betreft, deze wil de eenheid van opleiding niet, spreker wenscht die daarentegen wel. Het is waar dat men vroeger vijf Universiteiten bezat, maar de toestand van toen en nu verschillen hemelbreed. Toen was de kerk bijna in het gansche land Gereformeerd; thans vormen de Gereformeerden slechts een kleine minderheid. Financieel stonden de zaken toen ook gemakkelijker, alles werd betaald uit de staatskas; de particulieren betaalden voor het Hooger Onderwijs niet afzonderlijk. Dat er tusschen Kampen en Amsterdam een principieel verschil zou bestaan neemt spr. niet aan. Doch laat men voor een oogenblik aannemen dat de heer Grothede gelijk heeft, dan mag dat allerminst een reden zijn, om de vereeniging tegen te houden. Dan moet zij juist komen en ligt het op den weg van de broeders die zulke bezwaren hebben, de personen aan te wijzen, tegen wie zij gelden. We moeten tot eenheid komen, want juist wanneer twee stroomingen worden waargenomen, leidt dit tot scheuring.

Voorts mag niet uit het oog worden verloren dat het Concept contract is een compromis. In de overeenkomst van 1893 kon de Universiteits-idee doorwerken, doch dit is nu niet het geval. Wat de vraag van Dr. Franken betreft, men is natuurlijk niet te allen tijde aan den inhoud van dit concept gebonden. Mocht het door de kerken worden verworpen, dan vervallen met de verwerping tevens de dezerzijds eventueel gedane concessies.

Dat we door de aanneming van dit voorstel onze Theologische Faculteit zouden opdoeken, kan spreker niet toegeven. Het bezwaar van de broeders ter ander zijde is dan ook juist, dat de Theologische School wordt opgedoekt. Uit dit tweeledig standpunt nu blijkt duidelijk, dat de broeders die het een of het andere innemen, de zaak slechts van ééne zijde bezien. Wanneer men haar van beide zijden overziet, dan is de ééne inrichting, die wordt voor gesteld, in formeelen zin een faculteit, waar over de universitaire kring een zeker zeggenschap houdt; en tevens is, wat het wezen der zaak betreft, aan de Kerken zoo veel zeggenschap over haar toegekend, dat het voor haar gelijk staat met het behouden van een eigen inrichting. Dat de soevereiniteit der Vereeniging gekrenkt zou worden, zegt spreker niet in; ook omdat het contract opzeggbaar zijn zal. Wij moeten nu een beslissing nemen; de Synode vergadert later; het ware niet goed ons te hoog te achten voor een eventuele verwerping door de kerken, nadat wij het Concept zouden hebben aangenomen. Als wij om die reden nistellen, kan de Synode wel eens evenzoo doen, en dan zou men nooit tot een besluit kunnen komen. De tegenstrijdigheid die Dr. Wijngaert in het advies der Commissie meende te vinden, bestaat slechts in schijn, daar in dat advies niet staat, dat "het zeggenschap", in het algemeen, hetzij aan de kerken, hetzij aan de Universiteit zou komen. Het bezwaar van den heer Bijleveld, tegen de derde conclusie, heeft mede geen overwegend gewicht. De bedoeling is, dat bijv. redactiewijzigingen aan het Bestuur worden overgelaten, en dat is toch geen minnemen van de Algemeene Vergadering.

Mr. Heemskerk zegt niet dat zeer noode te kunnen medewerken aan het nemen van een beslissing; doch in den grond der zaak is spr. het met den heer Bijleveld eens. Wel wordt de soevereiniteit in eigen kring niet aangetast als men onder dien kring de Vereeniging verstaat, maar wel geschiedt dit wanneer die kring de Wetenschap is, en dat bedoelde de heer Bijleveld. Spreker wil hier uitspreken dat de ééne bepaling is waarbij Kampen over de geheele linie de overwinning behaalt, en die bepaling ligt in het laatste lid van art. 3 van het Concept contract. Dat men de eindbeslissing in handen der Kerken heeft gelegd, daartegen heeft spr. geen bezwaar, maar watroe is het noodig daar ook de helft van het initiatief te geven? Dat randt, onnoodig, de soevereiniteit der wetenschap aan. Hiermede geeft de Vereeniging een belangrijk beginsel prijs. Kan de kerk de wetenschappelijke waarde van een geleerde bepalen? Immers neen. Doch hoevele bezwaren spr. ook heeft, hij zal er overheen stappen en is bereid het Concept aan te nemen; alleen de grondstelling, zooeven genoemd, onderschrijft spr. niet.

Intusschen merkt spreker op, dat de aanneming der te conclusie thans geen rechtvaardig hebben kan. Hij heeft het dezen morgen voorspeld, dat als de statutenwijziging niet werd aangenomen, het Concept contract ook niet kon behandeld worden. Immers het Concept contract is in strijd met de bestaande statuten. Deze had men dus eerst moeten te wijzigen.

De Voorzitter wenscht zich niet in de discussie te mengen, maar kan toch ééne opmerking niet achterwege houden. Men roept het zoo luidt uit, dat de kerken geen recht hebben de wetenschap te beoefenen; dat deze haar eigen terrein heeft; en dat is zoo; maar vergeten mag het niet dat ook onze Vereeniging dat recht mist. Ook de Staat leeft het niet. De beoefening der wetenschap is niet de taak van de kerken of van een Vereeniging, maar van de mannen, die wetenschappelijk onderwijs geven aan de school. Dat honde men bij deze besprekingen in het oog.

De heer G. A. H. Grothede is het met Prof. Rutgers niet eens en handhaaft zijn bezwaren. De vereeniging, die men begeert, brengt financieel zekerlijk gevaar. Hij blijft van oordeel dat, vooral nu Prof. A. Kuyper, de Hoogleeraar in de dogmatiek, niet meer zijn overwegenden invloed aanwenden kan, de z. i. schadelijke invloeden zouden kunnen overheerschen. Zag Prof. Rutgers geen principieel verschil, dan wil spreker er aan herinneren,

dat er in Kampen reeds in 1877 van tweeërlei richting sprake was, gerepresenteerd door de heeren Van Velzen en Brummelkamp. Wat heeft dat een ellende gebracht, en zouden we die ellende nu naar onze Universiteit overbrengen, door een vereeniging die niets goeds voorspelt?

Prof. Rutgers blijft voor het komen tot eenheid strijden. Ook hij heeft bezwaren, tal van bezwaren, maar daar moet men over heen. Met de opmerkingen der heeren Heemskerk is hij het niet eens; de soevereiniteit in eigen kring loopt geen gevaar. Dat de te conclusie niet zoo kunnen worden aangenomen acht spreker niet juist. Het Bestuur is volgens de bestaande statuten volkomen bevoegd de bedoelde overeenkomst aan te gaan. Spiegelen we ons echter aan het voorbeeld des heeren Heemskerk. Deze heeft groote bezwaren, maar zal toch voor stemmen. Welnu in dit geval verkeerwen wij allen.

Mr. Heemskerk blijft betogen dat, nu de statuten niet gewijzigd zijn, de te conclusie niet kan worden aangenomen. Het Bestuur heeft niet de bevoegdheid het Concept contract te sluiten, want het is in bepaalden strijd met den inhoud der huidige Statuten. De benoeming van Hoogleeraren mag, zonder Statutenwijziging, maar niet zoo in handen der Kerken worden gegeven.

Dr. A. Kuyper is het met hen eens, die meenen dat de te conclusie niet ongewijzigd kan worden aangenomen. Zij houdt het woord "machtiging" in, en dat is een delegatie van bevoegdheid. Spreker acht het met het oog daarop wenschelijk het slot van deze conclusie zoo te wijzigen, dat heeren Directeuren niet worden "gemachtigd", maar "uitgenoodigd", Curatoren en Hoogleeraren gehoord, eventueel de noodige stappen te doen die kunnen leiden tot de verwezenlijging van het in het Concept contract gestipuleerde.

Prof. Rutgers meent, dat dit geen wezenlijke verandering in de conclusie brengt; alleen beurt hij ook thans, evenals dezen morgen, dat de ingebrachte bedenkingen niet op vroegere samenkomsten gemaakt zijn. Tegen de voorgeselde wijziging heeft spreker geen overwegend bezwaar.

Mr. Heemskerk zegt, dat hij niet vroeger met zijn bezwaren kon komen, daar ze eerst op de morgenvergadering, na het niet wijzigen der Statuten ontstonden.

De eerste conclusie wordt nu, in den zin als door Dr. A. Kuyper bedoeld was, in stemming gebracht en aangenomen met 105 tegen 7 stemmen.

Thans komen de volgende conclusien in bespreking.

Dr. Sikkels vraagt of het niet de bedoeling is, dat de Algemeene Vergadering kennis neme van al de wijzigingen die zullen worden aangebracht.

Prof. Rutgers heeft daartegen geen bezwaar. Wenscht de vergadering dit, dan zou de te conclusie kunnen vervallen; doch dan zal men wel in het oog moeten houden dat zelfs voor kleine redactiewijzigingen een algemeene vergadering moet worden bijeengeroepen.

De Voorzitter meent te kunnen constateeren, dat de vergadering voor belangrijke wijzigingen een nieuwe algemeene vergadering wenscht.

Dr. G. van Goor is het daarmee eens. Alleen voor belangrijke wijzigingen worde een algemeene vergadering bijeengeroepen.

Dr. Fernhout vindt deze onderscheiding niet duidelijk; want daarbij zal verschil komen over de vraag: wat men onder een belangrijke wijziging te verstaan heeft. Spreker zou er voor zijn, te bepalen, dat alleen materiele wijzigingen een nieuwe vergadering noodzakelijk maken.

Mr. Heemskerk hecht aan deze onderscheidingen niet de minste betekenis in dezen aan l van de kwestie; hij blijft van oordeel, dat het Bestuur niet bevoegd is een overeenkomst aan te gaan die in strijd is met de ongewijzigde Statuten.

De Voorzitter wenscht thans de beide conclusies in stemming te brengen.

Dr. A. Kuyper verzet zich daar tegen. De beide conclusies zijn z. i. overbodig geworden, door de wijziging, die de te conclusie heeft ondergaan. Al wat in de te en te conclusie staat is nu begrepen in de uitdrukking: "de noodige stappen", welke de gewijzigde eerste conclusie bevat.

Prof. Rutgers blijft betreuren dat deze kwestien eerst nu, in de algemeene vergadering aan de orde komen. Tevens meent hij, dat er geneerleel bezwaar is, de te en te conclusie (de te nu naar de eerste gewijzigd) aan te nemen.

Mr. Heemskerk betoogt, dat zijn critiek niet vroeger komen kon dan heden. Dezen morgen bleef de Statutenwijziging onafgehandeld en daaruit volgde de critiek, die spreker onmiddellijk heeft gegeven toen het oogenblik daar was. Hij heeft gewaarschuwd, dat bij niet aanneming van de wijziging, in art. 3 voorgesteld, de behandeling van het Concept-Contract nutteloos zou wezen.

Conclusie II wordt thans in stemming gebracht en met algemeene stemmen aangenomen.

In conclusie III worden de woorden ook te machtigen vervangen door uit te noodigen. Discussie over deze conclusie wordt niet gehouden; zij werd aangenomen met algemeene stemmen op 5 na.

Dit resultaat der langdurige en inspannende discussie was zoo gunstig als het kon.

Verkegen werd:

1. dat de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag zich met bevestigd voor eendracht van opleiding verklaarde en het daaraanstaande Concept contract met zoo goed als algemeene stemmen aanvaardde.

2. dat de Vereeniging eveneens met bijna algemeene stemmen zich bereid verklaarde in dit Concept contract de noodige wijzigingen aan te brengen mits van haar zelfstandigheid niet werd afging.

3. dat de H.H. Directeuren worden uitgenoodigd, Curatoren en Hoogleeraren gehoord, de noodige stappen te doen, om in die richting tot een overeenkomst met de kerken te geraken.

En 4. dat de wijziging der Statuten is aangehouden, om eerst als men volledige kennis van zaken zal bekomen hebben, deze zoo tot stand te brengen, dat men niet vast rijdt.

Dat hiernede door de Vereeniging een seidzaam groote concessie aan de Kerken gedaan wordt, gevoelde men klaar en helder; maar toch achtte men tot het brengen van dat offer te moeten overgaan om den vrede van Jerusalem!

Thans was punt 8 der agenda aan de orde. Bepaling der plaats waar de volgende algemeene vergadering zal worden gehouden. Deze plaatsbepaling werd aan het Bestuur overgelaten. Bij de omvraag vroeg de heer W. Hovy getrouw te blijven aan de oude usantie, en een collectie te houden voor het studiefonds, aan welke opmerking gevolg werd gegeven.

De vaststelling der korte notulen werd wegens het veegevoerde nu uitgesteld, en daarna sloot de Voorzitter deze algemeene vergadering, waarna Da. Fernhout in dankgebed voorsing.

De aanwezigen stroomden toen, na deze vermoedende samenkomst, den tuin van "Tivoli" binnen, om wat te rusten van den inspannenden arbeid.

Te ruim 5 uur ving de gemeenschappelijke maaltijd aan; omstreeks 200 personen namen daaraan deel. Als altijd was dit samenzijn op gewekt en gezellig. De gebruikelijke heildronk aan H. M. de Koningin bleef ook nu niet achterwege, en werd gevolgd door het geestdriftig aanheffen van het onde "Wilhelmus". Andere heildronken werden gebracht o. a. een aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, die daarvoor dankte en er zijn vreugd over uitsprak, dezen dag weer eens in het midden der broeders te hebben kunnen doorbrengen; opgewekt en hettelijk was de toon aan dezen dích, immer een waardig slot van onze Algemeene Vergaderingen.

En daarmee zijn we aan het eind van ons verslag.

De samenkomst van dit jaar vergde van de aanwezigen ongemeene inspanning; die echter gaarne gegeven werd daar zij de Vereeniging gold, gedragen door de liefde van allen.

Met groote belangstelling ziet men nu uit naar de dingen die de toekomst brengen kan; ze zullen in ieder geval van zeer hoog gewicht zijn; doch we zien ze tegemoet met vertrouwen, omdat ze ons toekomen uit de hand van dien God, Die zijn Licht en Raad aan zijn volk openbaarde, in oude dagen door Urim en Thummin; Die door zijnen Geest ook nu Licht en Raad brengen kan en zal, en wiens zegende hand in ontferming over onze Vereeniging en haar School zij uitgestrekt.

Vermelden we tenslotte nog dat op het aan H. M. de Koningin gezonden telegram het volgende antwoord is ingekomen:

SCHLOSS SCHAUMBURG.

Vereeniging Hooger Onderwijs op Gereformeerde Grondslag te Utrecht.

Harer Majesteits dank voor huldebljck en gevoelvol telegram.

Adjutant, SCHIMMELPENNINGK.

Voor Kootwyls Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door ondergeteekende: Van de Kerk te Gerkesklooster, door den heer Th. Boersma, onderling, f 2; van N.N. te Goen, een schrijven met ingesloten muntbiljet van f 10.

Dringend verzoeken wij den vrienden van Christelijk onderwijs onze scholen te gedenken.

D. HULLEMAN,
Penningmeester.

Officiële Berichten

De classis der Gereformeerde kerken van de graafschap Bentheim, heeft in hare vergadering van Woensdag, 3 juli te Veldhausen vergaderd, met op één na algemeene stemmen besloten, aan de gemeenschappelijke classis van de Gereformeerde kerken van Oost Friesland en Bentheim voor te stellen, de Theologische School te Emden te veranderen in een gymnasiale opleiding met vijf- of zesjarig leerplan en de theologische opleiding te verleggen naar Nederland, hetzij door in contact te treden met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam of met de Theologische School te Kampen.

Buitenland.

Engeland. De bisschop van Londen en het Ritualisme.

In de Engelse Episcopale kerk heeft men een strenge Gereformeerde belijdenis en een op Roomsche leest geschiedde kerkordening. Deze tweelachtigheid heeft allerdivergentste gevolgen. De hiërarchie kan zich niet laten gelden, gelijk dat in de Roomsche kerk het geval is, omdat haar de Gereformeerde belijdenis in den weg zit; en de leer kan haar loop niet hebben gelijk het behoort, omdat de kerkorde daartoe in den weg staat. Daarbij komt, dat in Engeland vele oud Roomsche vormen bij den eeredienst aan de hand gehouden zijn. Ook heeft men in de Episcopale kerk al de nadelen van een hiërarchie, zonder de voordelen er van te genieten. Want er is iets voor, dat er een macht in de kerk is, die op een gegeven oogenblik een weerbarstig geestelijke op zijn plaats kan zetten of van zijn ambt kan onthouden; dat er een hogere macht is, die in geschillen een uitspraak doen kan, waaraan beide partijen zich moeten onderwerpen. De Heilige Schrift leert ons wel, dat het alzo in een kerk niet mag toegaan, omdat Christus onze Meester is en wij allen broeders, dus onderling gelijk moeten zijn; doch de ervaring leert, dat er zeer vele bezwaren aan verbonden zijn, om de Bijbelsche kerkregering in de praktijk toe te passen. Maar een absoluut optreden der hiërarchie wordt in de Anglicaansche kerk niet gevonden. De gemeente kan nu niet voor hare rechten opkomen, omdat er een hiërarchie is, en de bisschoppen laten alles over hun kant gaan, omdat zij niet durven ingrijpen.

Dit komt vooral in de laatste jaren uit. De Ritualisten zijn sedert jaar en dag aan den gang, om den eeredienst en ook de prediking op Roomsche leest te schoeien. Een deel van het volk verzet zich daartegen. Nu zou men kunnen verwachten, dat de bisschoppen zouden ingrijpen, om aan den voortdurenden strijd (hij duurt nu al bijna 70 jaar) een eind te maken. Doch niets daarvan. Hoe hooger de kerkvorsten der Anglicaansche kerk staan, hoe minder beslist zij durven optreden. Het is alsof zij vreezen, dat wanneer zij doortasten, hunne positie, waaraan zulk een enorm hoog tractement verbonden is, in gevaar gebracht wordt. Daarom geven de bisschoppen wel hunne "meeningen" en "beschouwingen" ten beste, maar een handelend optreden wordt bij hen niet gevonden. Dit bleek dezer dagen weder opnieuw uit datgene, wat wij van den nieuwen bisschop van Londen, Dr. Ingram, vernamen. Hij was een van de flinkste kerkelijke mannen der Episcopale kerk. Den 27sten Mei van dit jaar werd in het bisschoppelijk paleis de conferentie der Londensche diocese gehouden, op welke vergadering het Ritualisme moest behandeld worden. Met groote spanning zag men in de belanghebbende kringen de beslissing van den opperbieder der wereldstad ten opzichte van het gebruik van witrook, crucifixen, de reservatie van het sacrament, enz. te gemoot. Maar ook Dr. Ingram bleef niet van zijn

voorgangers en van zijn ambtgenooten te verschillen. Hij verklaarde, dat hij aan de predikanten zijner diocese geschreven had, "dat hij in hunne behoeften niet zou komen zoo lang de heeren zich niet hielden aan den Anglicaanschen ritus."

Het spreekt van zelf, dat de predikanten hun gang gaan en zich niet om de meening van hun bisschop bekommeren. Zij kunnen diens tegenwoordigheid zeer goed ontberen.

Duitsland. De groote internationale conferentie der Evangelische Alliantie afbesteld.

Dit jaar zou te Hamburg de groote vergadering der Evangelische Alliantie plaats hebben. De predikanten van de Lutherische staatskerk te Hamburg wenschten wel met de Alliantie mede te doen, doch onder beding, dat de Lutherische leden van het Alliantie comité het recht van veto zouden hebben ten opzichte van e te behandelen onderwerpen en ten opzichte van het uitnoodigen van sprekers. Voorts zouden de leden der landskerk zich niet laten vinden, bij de gebruikelijke bedestonden, maar zoude het dezen vrijstaan om op denselven tijd gehouden Godsdiensatoefeningen naar Luthersche gebruik in Lutherische kerken bij te wonen. Ook zouden de Lutherischen bij het gemeenschappelijk Avondmaal in hunne eigene kerken onder den dienst van Lutherische predikanten het Avondmaal gebruiken. Ten slotte zouden de kansels der Lutherische kerken alleen voor Lutherische predikanten openstaan. Dergelijke voorwaarden waren door de predikanten der Lutherische kerk te Kopenhagen in den tijd ook voorgesteld en aangenomen. Het Hamburger comité der Alliantie had dan ook geen bezwaar om de nu gestelde voorwaarden eveneens aan te nemen. Daarom gingen op het einde van 1901 de leden van de Alliantie te Hamburg en de vertegenwoordigers der landskerk aan den arbeid om de groote conferentie te Hamburg voor te bereiden. In December kwam van het centraal comité uit Engeland een brief bij het comité in Hamburg in, waarbij onderwerpen ter behandeling werden voorgesteld en ook werd aangenomen de reiskosten der sprekers te betalen. Daarop werd geantwoord, dat volgens afspraak het Hamburger comité de onderwerpen bepalen en de sprekers uitnoodigen zou. Men zou echter de onderwerpen van het comité als kostelijke bouwstof gebruiken. Het antwoord van het Engelse algemeene comité luidde hierop, dat het op die voorstellen niet kon ingaan, omdat zij in strijd waren met de grondslagen der Alliantie, en dat het daarom ook alle aanbiedingen introk.

In eene vergadering van het Hamburger comité van 4 Februari erkent men wel, dat men de uitdrukkingen die aanleiding gaven tot bedenking, kon laten varen, wanneer men maar de overtuiging had dat verkregen werd, wat door die uitdrukkingen bedoeld werd. Men had ook wel eene formule kunnen vinden, waarbij beide partijen zich hadden kunnen neerleggen. Doch er kwamen stemmen ook van buiten Hamburg, die verklaarden dat het onder de tegenwoordige omstandigheden niet geraden was om de algemeene conferentie te houden.

Daarom werd besloten de conferentie dit jaar te Hamburg maar niet te houden. De loop, dien de onderhandelingen genomen hadden, dreef niet zoozeer tot het besluit, maar wel de moeilijke verhoudingen, die er ontstaan waren. Waardoor die moeilijke verhoudingen ontstaan zijn, is licht te raden. Natuurlijk is het de houding der Engelse regering, gesteund door het merendeel van de Engelse Christenen, tegenover onze broeders in Zuid-Afrika.

Wie weet of er nog wel ooit een algemeene internationale conferentie der Evangelische Alliantie saamkomt. De ziel dier Alliantie is in Engeland. Nog lang zal de houding der Engelse Christenen tegenover onze Transvaalsche broeders een beletsel zijn voor samenwerking met broeders uit andere landen, die eenstemmig van oordeel zijn, dat Engeland door het annexeren van de beide Zuid-Afrikaansche republieken schuld met schuld heeft vermeerderd.

Daarbij komt, dat wij meenen dat de Alliantie haar tijd heeft gehad. Wij leven in een tijd waarin de beginselen, die men huldigt, steeds scherper worden geformuleerd, zodat eene Alliantie die op weinig belijde grondslagen rust, op den duur geen levenskracht bezit.

N-Amerika. Noodzakelijkheid der catechisatie.

Aan de leeraars van de Congregationalistische of Independentistische kerken in den staat Massachusetts in N. Amerika, werden eenige vragen gedaan, die betrekking hadden op de toeneming hunner kerken. De heer Frederik Lynch schreef hierover in *The Outlook*, en deed de mode, dat bijna ieder leeraar er over klaagt, dat zoo weinigen van het opkomend geslacht zich aan de kerk verbinden. Hij verzekert daarin dat "vijf en twintig van de grootste kerken van Congregationalisten in Massachusetts, die Zondagscholen hebben van ongeveer 500 leerlingen, in het jaar 1901 door elkaar niet meer dan tien jongelieden op belijdenis des geloofs hebben aangenomen. Verreweg de meerderheid onzer kinderen, die tot de kerk dienden te behooren, gaan de wijde wereld in, en zijn spoedig voor de kerk verloren."

De heer Lynch zegt daarbij, dat in vroeger jaren vele leden gewonnen werden door catechisten (opwekkingen van het geestelijk leven) maar deze beginnen almeer tot de geschiedenis te behooren.

De heer Lynch zou willen dat de kinderen van hun 10de jaar tot hun 14de jaar in kleine klassen onderwezen werden, om door dat onderwijs voorbereid te worden tot het doen van belijdenis des geloofs. Bij dat onderwijs moest er vooral opgewezen worden, dat voor de toekomst de kerk van evenveel betekenis is als een vak of beroep, dat zij zoowel voor de kerk als voor den staat zijn geboren, en dat waar de gewone school hen opvoedt tot het burgerschap in den staat, de kerkelijke school hen opkweekt voor het burgerschap in de kerk.

De heer Lynch is van oordeel, dat in kleine gemeenten de leeraar zich met dat onderwijs moet bezighouden, en dat in grotere gemeenten hiervoor jonge mannen van de seminaria zouden gebruikt kunnen worden.

Uit deze woorden blijkt opnieuw, dat in Amerika de catechisatie niet zijn wat ze wezen moeten. Zelfs schijnt het dat er in sommige gemeenten heel niet gecatechiseerd wordt. Wij voor ons zijn van oordeel, dat getrouw catechiseren door den predikant de gemeente en het oprichten van vrije Christelijke scholen de eenige middelen zijn die onder den zegen Gods de ontkenning van het opkomend geslacht kunnen tegen gaan.

Niet alleen in Massachusetts, maar overal wordt de klacht gehoord, dat het opkomend geslacht van de kerk verveerd is. De kunstmiddeltjes van korte preekjes, schoon koorge-